

Секція: Тенденції теоретичних та аналітичних зрушень у відтворенні національної та екологічної економічних систем

УДК 338.432

Матвійчук Наталія Миколаївна

доцент кафедри аналітичної економіки та природокористування
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРИРОДОРЕСУРСНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Рівень соціо-еколого-економічної безпеки підприємства значною мірою зумовлений рівнем забезпеченості його ресурсами різних видів та ефективністю їх використання. Відповідно, багато науковців розглядають економічну безпеку підприємства як стан ефективного використання його корпоративних ресурсів. В той же час незначна кількість дослідників виділяють ресурсну безпеку як функціональну складову економічної безпеки підприємства, а якщо й аналізують її, то у складі інших підсистем економічної безпеки.

Як в наукових дослідженнях, так і в практичній діяльності вітчизняних підприємств донедавна переважав підхід до ресурсної (сировинної) безпеки як складової її економічної безпеки, однак без взаємозв'язків і взаємозалежностей із її екологічною складовою. Ресурсна безпека розглядалася лише з позиції забезпеченості виробництва основними видами ресурсів та ефективності їх використання. Однак в останні роки поступово набуває значення саме екологічна складова функціонування суб'єктів господарювання, а екологізація виробництва є одним із пріоритетів діяльності більшості підприємств.

В умовах дефіциту багатьох ресурсів та значного підвищення цін на деякі з них (особливо енергоресурсів) особливої уваги набуває оцінка природоресурсної безпеки сучасних підприємства як складової його ресурсної безпеки, що потребує наукового обґрунтування на підставі існуючих розробок та світового досвіду, адже на сьогодні природоресурсна безпека підприємств незважаючи на свою важливість майже не розглядається, а існуючі дослідження присвячені ресурсній безпеці загалом.

Так, В. Гусєв, Л. Волощук та Б. Купчак визначають ресурсну безпеку як складову економічної безпеки, яка полягає в забезпеченні виробництва основними видами ресурсів необхідного рівня якості, забезпечення запасів власними оборотними коштами, що забезпечує ефективне функціонування підприємства, захищеність його інтересів від наявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру [1, с. 78; 2, с. 218; 3, с. 343]. Г. Рзаєв та С. Няйко трактують ресурсну безпеку підприємства як комплексну характеристику ефективності використання фінансово-виробничих ресурсів суб'єкта господарювання у розрізі їх складових (матеріальних та трудових ресурсів, основних фондів, фінансових ресурсів), які відображають ефективність

функціонування суб'єкта господарювання, гарантують стабільний процес формування показників витрат та доходів підприємства і при тому підтримують оптимальну структуру активів підприємства та джерел їх формування й сприяють подальшому розвитку суб'єкта господарювання [4, с. 173].

На основі існуючих концептуальних підходів до ресурсної безпеки було сформовано власне бачення природоресурсної безпеки підприємства, яка, на наш погляд, представляє собою комплексну характеристику забезпеченості підприємства сировинними та енергетичними ресурсами в розрізі їх складових відповідної якості за оптимальними цінами та ефективність їх використання, що сприяє сталому розвитку суб'єкта господарювання.

Екологічний контекст забезпечення природоресурсної безпеки підприємства передбачає, перш за все, оптимальне використання невідновлюваних чи обмежених ресурсів, зменшення техногенного навантаження на природне середовище, розробку програм переробки та утилізації відходів. Досягнення високого рівня природоресурсної безпеки підприємства з урахуванням екологічного чинника означає, що споживання ним сировинних та енергетичних ресурсів прямо або опосередковано не призводить до погіршення якості навколишнього природного середовища, не наносить прямі або опосередковані збитки державі, споживачам, населенню та персоналу.

Рівень використання підприємством природних ресурсів впливає значною мірою на його еколого-економічну безпеку. Неефективне їх використання знижує показники економічної ефективності підприємств за рахунок перевитрат сировини та наносить шкоду навколишньому середовищу за рахунок великої кількості відходів, викидів та скидів забруднюючих речовин в навколишнє середовище. Натомість підвищення ефективності використання ресурсів підприємства за рахунок ресурсозбереження, утилізації, продажу побічних продуктів і відходів виробництва, застосування мало- та безвідходних технологій, відновлюваних джерел енергії, ефективних методів управління витратами сприяють зростанню прибутковості організації, підвищують конкурентоспроможність екологічно чистої продукції на національному та світових ринках, зменшують вплив на навколишнє середовище та мінімізують екологічні платежі, що загалом забезпечує високий рівень еколого-економічної безпеки підприємства.

Список використаної літератури:

1. Гусев В. С. *Економіка і організація безпеки господарюючих суб'єктів* : [підручник] / В. С. Гусев. – Спб : «Очарованный странник», 2001. – 256 с.
2. Волощук Л. О. *Економічна безпека та інноваційний розвиток промислового підприємства: сутність та взаємозв'язок як об'єктів управління* / Л. О. Волощук // *Економіка: реалії часу*. – 2014. – № 6. – С. 217-223.
3. Купчак Б. Ф. *Економічна безпека підприємництва: суть та умови виникнення* / Б. Ф. Купчак // *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. – 2010. – № 2. – С. 341-343.
4. Рзаєв Г. І., Няйко С. М. *Ресурсна безпека підприємства та обґрунтування аналітичних процедур її підтримки в економічному аналізі* / Г. І. Рзаєв, С. М. Няйко // *Вісник Хмельницького національного університету*. – 2017. – № 6 (Том 1). – С. 172-175.